

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **Lesy České republiky, s. p.**, se sídlem Přemyslova 1106, 500 08 Hradec Králové, zastoupeného JUDr. Františkem Rytinou, advokátem se sídlem Mostní 73, 280 02 Kolín, proti žalovanému: **Krajský úřad Středočeského kraje**, se sídlem Zborovská 11, 150 21 Praha 5, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 8. 11. 2005, č. j. 2221/2005/KUL, o obnovu opevnění areálu kulturní památky, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. 5. 2008, č. j. 7 Ca 8/2006 - 74,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Dne 16. 8. 2005 rozhodl Městský úřad Benešov pod č. j. 11717/05 podle § 10 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, o povinnostech vlastníků pozemků a osob oprávněných k hospodaření s majetkem státu, vztahujících se k areálu podhradního městečka Odranec a hradu Stará Dubá v katastrálních územích Přestavky u Čerčan a Lštění. Žalobci uložil tímto rozhodnutím povinnost obnovit opevnění areálu zříceniny hradu Stará Dubá na pozemcích zde specifikovaných.

K žalobcovu odvolání žalovaný svým rozhodnutím ze dne 8. 11. 2005 změnil napadené rozhodnutí; zpřesnil přitom popis ukládaných opatření a napravil některé nesprávné údaje obsažené ve výroku rozhodnutí. Jinak se však s orgánem I. stupně ztotožnil v tom, že žalobce je povinen provést opatření v požadovaném rozsahu.

Žalobu směřující proti rozhodnutí žalovaného zamítl Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 28. 5. 2008. Nepřisvědčil žalobcově námitce, podle níž je zřícenina hradu stavbou, tedy samostatnou nemovitou věcí, nikoli součástí ani příslušenstvím pozemků, na nichž se nachází, a podle níž tedy právo hospodaření k pozemkům nezakládá žalobci povinnost pečovat o tuto věc, která je samostatným předmětem práv a povinností. Soud naopak dovodil, že o stavbu jít nemůže, neboť není zřejmé dispoziční řešení prvního nadzemního podlaží (k tomu odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 33 Cdo 111/98). Obvodové zdi zříceniny jsou spojeny se zemí pevným základem, a bez znehodnocení zdi nebo pozemku je nelze oddělit; zřícenina je tak ve smyslu § 120 odst. 1 občanského zákoníku součástí pozemku. Součástí kulturní památky Stará Dubá - zříceniny hradu s opevněním městečka - ostatně nejsou jen věci v právním slova smyslu, ale i stopy možného archeologického nálezů, které nemají samostatnou právní existenci. Kulturní památkou podle § 2 odst. 1 zákona o státní památkové péči mohou tedy být i „věci“, jež nejsou právně samostatné ve smyslu § 118 občanského zákoníku, jejichž individualizace (za pomoci věci, na níž se nacházejí) však umožňuje památkovou ochranu.

Žalobce podal proti rozsudku městského soudu kasační stížnost pro nesprávné posouzení právní otázky a pro vady správního řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán vycházel, neměla oporu ve zjištěných skutečnostech [§ 103 odst. 1 písm. a), b) s. ř. s.]. Žalobce zdůraznil, že věc i její součást tvoří jediný celek podrobený jedinému právnímu režimu; součást věci přechází na nabyvatele věci bez dalšího, i když není ve smlouvě o převodu věci výslovně uvedena. Z toho je zřejmé, že zřícenina hradu Stará Dubá nemůže být součástí pozemku, na němž se nachází. Na zříceninu hradu nelze použít pravidlo o dispozičním řešení prvního nadzemního podlaží jako určujícím znaku stavby; stavba středověkého hradu představuje souhrn atypických stavebních prvků, a o nadzemních podlažích, patrech a podobně zde nelze uvažovat. Podle žalobce je zřícenina samostatnou nemovitou věcí, která nemůže představovat součást věci hlavní. Převody vlastnického práva či práva hospodaření k pozemku, jakož i veškeré úkony v rámci lesního hospodářství, se dotýkají pouze lesního pozemku, nikoli zříceniny hradu. Jelikož zřícenina hradu je ve vlastnictví státu a žalobce k ní nemá právo hospodaření, nemohou mu být uloženy povinnosti podle § 10 odst. 1 zákona o památkové péči.

Žalobce proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek Městského soudu v Praze a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Zároveň žalobce požádal o to, aby kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek. Touto žádostí se však Nejvyšší správní soud samostatně nezabýval, neboť o kasační stížnosti rozhodoval krátce po jejím předložení a v situaci, kdy na žalobci již více než tři roky spočívala pravomocným rozhodnutím uložená povinnost jednak odstraňovat z pozemků náletové dřeviny, jednak zadat zpracování průzkumu areálu hradu a památkové koncepce oprav zříceniny. Krom toho žalobce uvedl pouze tolik, že by on sám i koncepce obnovy hradu mohli být napadeným rozhodnutím poškozeni; tuto újmu však nijak nespécifikoval.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti shrnul dosavadní průběh řízení a upozornil na to, že žalobce nepodkládá své tvrzení o tom, že kulturní památkou je stavba, žádnou argumentací, a zánik stavby, na nějž poukazuje městský soud, odbývá konstatováním, že ne všechny nemovitosti jsou evidovány v katastru nemovitostí. I neevidovaná stavba však může zaniknout, a tím ztratit postavení samostatné věci, jak to správně uvádí městský soud. Zbytky zdi nemohou být podle žalovaného považovány za budovy ve smyslu katastrálního zákona; zánik hradu (který budovou jistě býval), lze klást do období let 1526 až 1554, již v roce 1648 je Stará Dubá označována za zříceninu. Povinnost provést opatření podle § 10 odst. 1 tak byla žalobci uložena právem, neboť jeho právo hospodaření se vztahuje i ke kulturní památce. Žalovaný proto navrhl, aby kasační stížnost byla zamítnuta.

Kasační stížnost není důvodná.

Nejprve je třeba uvést, že ačkoli žalobce označuje jako důvody své kasační stížnosti jak důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tak důvod podle písm. b) tohoto ustanovení, ve skutečnosti jeho námitky naplňují jen důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy nesprávné posouzení právní otázky. Žalobce nevytýká žalovanému, že vycházel z nesprávných skutkových premis, že neshromáždil skutková zjištění v potřebném rozsahu, nebo že naopak opomenul některá ze zjištění, o nichž jsou doklady ve spisu, a skutkové okolnosti nejsou mezi stranami sporné. Tím, v čem žalobce s žalovaným a městským soudem nesouhlasí, je ryze právní posouzení charakteru zříceniny hradu Stará Dubá - tedy zda jde o součást pozemku, nebo naopak o stavbu, která součástí pozemku není.

Podstatnou část žalobcovy kasační stížnosti tvoří kombinace obecně platných pravidel, ohledně nichž v řízení nevznikla pochybnost, a konkrétních tvrzení, která z těchto pravidel ale neplynou. Jisté není spor o to, že věc i její součást tvoří jediný celek podrobený jedinému právnímu režimu. Z tohoto obecného právního pravidla však nelze v projednávané věci vyvozovat - jak to žalobce činí - že zřícenina hradu Stará Dubá není součástí pozemku, na němž se nachází, nýbrž stavbou (tj. samostatnou nemovitou věcí, která nemůže představovat součást věci hlavní). Stejně tak z tohoto pravidla neplyne, že převody vlastnického práva či práva hospodaření k pozemku se dotýkají pouze lesního pozemku, nikoli zříceniny hradu, a že žalobci tedy nemohou být uloženy povinnosti podle § 10 odst. 1 zákona o státní památkové péči, jelikož zřícenina hradu je ve vlastnictví státu a žalobce k ní nemá právo hospodaření. Žalobce předkládá obecně uznávané pravidlo, a vedle něj právně nezdůvodněnou kvalifikaci („zřícenina je stavbou“), a na nich pak staví závěr; to ale není možné. Zatímco právní norma (zde konkrétně parafráze § 120 občanského zákoníku) má charakter axiomu, subsumpce právní situace pod danou normu (zde otázka, zda zřícenina je součástí pozemku, nebo samostatnou věcí - stavbou) musí být zdůvodněna, aby poté bylo možno vyvodit závěr (zda žalobce je či není povinen k opravě zříceniny). Žalobce však nepředkládá důvody, jen holá tvrzení.

Nejvyšší správní soud se shoduje s městským soudem v tom, že zřícenina hradu Stará Dubá není stavbou. V minulosti hrad jistě stavbou (tedy samostatnou nemovitou věcí v dnešním pojetí) býval, ovšem svou povahu stavby ztratil, protože jeho zkáza dostoupila takového stupně, že již není patrné dispoziční řešení prvního nadzemního podlaží [srov. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 5. 1995, sp. zn. 3 Cz 57/92, a rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 1992, sp. zn. 3 Cdo 111/92, k problematice okamžiku vzniku stavby, na něž poté se stejnými argumenty navázala judikatura k okamžiku zániku stavby - rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 1998, 33 Cdo 111/1998, ze dne 28. 2. 2001, sp. zn. 20 Cdo 931/99, a ze dne 28. 5. 2003, sp. zn. 22 Cdo 2088/2001; k této otázce viz též Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář, Linde, Praha 2008, 1. svazek (§ 1 - § 487), str. 489]. Pojem „první nadzemní podlaží“ není přitom možno brát doslova, jak na to správně upozorňuje žalobce, neboť stavební struktury středověkých hradů bývaly atypické. Jisté však nelze popřít, že i hrad byl při vší své atypičnosti vystavěn jako nadzemní stavba, a otázka po dispozičním řešení jeho prvního nadzemního podlaží je tedy na místě. V souvislosti s hradem přitom není vhodné omezovat se na pojem podlaží v moderním slova smyslu - tedy vodorovné plochy, která bývá výškově jednotná v celém prostoru stavby mezi obvodovými zdmi, a zdejší soud by se k tak úzkému pojetí nepřiklonil. Ze spisu je však zřejmé, že v případě zříceniny hradu Stará Dubá jde spíše o tu více, tu méně spojitě pozůstatky původního zdiva, z nichž nejsou zcela patrné ani obvodové obrysy někdejší stavby, natožpak jakékoli (třebas i atypické) vnitřní dispoziční členění hradu.

Žalobce vyjadřuje nesouhlas se závěry městského soudu, resp. s vymezením okamžiku zániku stavby, k němuž dospěla judikatura; sám však nenabízí žádné jiné kritérium. Žalobcův postoj by v důsledku vedl k tomu, že žádná stavba by vlastně nemohla zaniknout, neboť jakékoli i sebenepatrnější a seberozptýlenější pozůstatky stavební činnosti by byly stále považovány za stavbu; to je ale absurdní.

Řešení sporné otázky, zda daná stavba (tedy stavební dílo ve smyslu stavebního zákona) je součástí pozemku, nebo samostatnou nemovitou věcí, musí vždy brát v úvahu i okolnosti konkrétního případu. Není ostatně vyloučeno, aby součástí pozemku byly i některé zachovalé a funkční drobné stavby (ve smyslu stavebněprávním), pokud k pozemku podle své povahy náleží a nemohou být odděleny, aniž by se tím pozemek znehodnotil. Při hodnocení právní samostatnosti takové stavby je nutno zvažovat, zda stavba může být samostatným předmětem práv a povinností (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 1998, sp. zn. 3 Cdon 1305/96). Je-li i u novodobého stavebního díla, které slouží svému původnímu účelu, v konkrétním případě dobře možné, aby bylo součástí pozemku jako věci hlavní, tím spíše se to nabízí u zříceniny. Její stavební části a zbytky rozrušeného zdiva během staletí totiž natolik splynuly s pozemkem, jeho půdním krytem a jeho vegetací, že je již velmi obtížné mezi nimi rozlišit. O tomto těsném propojení pozemku a stavebního materiálu ostatně svědčí i název, pod kterým je kulturní památka zapsána v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky - totiž „*hrad Stará Dubá - zřícenina a archeologické stopy*“.

Jelikož je zřícenina hradu součástí pozemků, k nimž má žalobce právo hospodaření, přísluší žalobci vykonávat práva a povinnosti vlastníka (§ 16 odst. 2 zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, § 9 odst. 1 a § 10 odst. 1 zákona o státní památkové péči) nejen k půdní složce pozemku, ale i ke zřícenině na pozemku se nacházející.

Žalobce se svými námitkami tedy neuspěl; jelikož v řízení o kasační stížnosti nevyšly najevo žádné vady, k nimž je nutno přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou. O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce neměl ve věci úspěch, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení; žalovanému pak v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. ledna 2009

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu